

СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано світовий та вітчизняний досвід реалізації механізмів державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики. Здійснено аналіз обсягів залучених у відновлювальну енергетику інвестицій, основних показників виробництва та розвитку відновлювальної енергетики на світовому ринку, в тому числі за найбільш розвиненими видами альтернативної енергії. Розглянуто основні тенденції розвитку відновлювальної енергетики у світі, та в Україні зокрема, з метою запозичення закордонного досвіду розвитку енергоефективності та зазначеної сфери енергетики, в Україні. Визначено основні позитивні сторони державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики країн ЄС, механізмів стимулювання державами розвитку альтернативної енергетики. Запропоновано шляхи удосконалення механізмів державного регулювання альтернативної енергетики в контексті реалізації державної політики стимулювання розвитку відновлювальної енергетики України.

Ключові слова: державне регулювання альтернативної енергетики, державні механізми стимулювання, енергетична політика, альтернативна енергетика, зовнішня політика.

Проанализирован мировой и отечественный опыт реализации механизмов государственного регулирования развития возобновляемой энергетики. Осуществлен анализ объемов привлеченных в возобновляемую энергетику инвестиций, основных показателей производства и развития возобновляемой энергетики на мировом рынке, в том числе по наиболее развитым видам альтернативной энергии. Рассмотрены основные тенденции развития возобновляемой энергетики в мире, и в Украине в частности, с целью заимствования зарубежного опыта развития энергоэффективности и указанной сферы энергетики, в Украине. Определены основные положительные стороны государственного регулирования развития возобновляемой энергетики стран ЕС, механизмов стимулирования государствами развития альтернативной энергетики. Предложены пути совершенствования механизмов государственного регулирования альтернативной энергетики в контексте реализации государственной политики стимулирования развития возобновляемой энергетики Украины.

Ключевые слова: государственное регулирование альтернативной энергетики, государственные механизмы стимулирования, энергетическая политика, альтернативная энергетика, внешняя политика.

Analyzes the international and domestic experience in implementation of mechanisms of state regulation of development of renewable energy. The analysis of the volumes of attracted investments in renewable energy, the main indicators of production and the development of renewable energy in the global market, including the most developed types of alternative energy. Identification of the main trends in the development of renewable energy in the world and in Ukraine in particular, with the purpose of borrowing foreign experience of development of energy efficiency and the spheres of energy, in Ukraine. Defines the main positive aspects of the state regulation of development of renewable energy in EU countries, mechanisms to encourage States of alternative

energy development. Ways to improve the mechanisms of state regulation of alternative energy in the context of implementation of the state policy for stimulating the development of renewable energy of Ukraine.

Key word: *government regulation of alternative energy, national incentive mechanisms, energy policy, alternative energy, foreign policy.*

Незворотні зміни клімату, зростання цін на енергоресурси, проблеми екологічного забруднення навколишнього середовища, посилення стурбованості з приводу наслідків аварій на атомних електростанціях (найбільша у світі радіаційна техногенна катастрофа в Чорнобилі у квітні 1986 р. та аварія на атомній електростанції «Фукусима» в Японії у березні 2011 р.), змушують більшість розвинених країн формувати свої енергетичні стратегії, спрямовані на розвиток альтернативної енергетики. Необхідність підвищення рівня енергетичної безпеки є одним із головних завдань нашої держави на сучасному етапі її соціально-економічного розвитку.

Враховуючи те, що економіка країни знаходиться в значній залежності від імпорту енергоносіїв, розвиток відновлювальної енергетики є не менш важливим напрямом державної політики, ніж збільшення обсягів власного виробництва енергетичних ресурсів.

У більшості розвинених країн, зокрема в США, Німеччині, Іспанії, Швеції, Данії, Японії, планують довести частку відновлюваних джерел енергії у загальному енергобалансі до 20-50 %. Європейська комісія вважає, що у 2020 році в Європі п'ята частина енергії вироблятиметься з екологічно безпечних джерел [1]. Зазначені країни у своїй енергетичній політиці приділяють значну увагу розвитку альтернативного сектору енергетики.

Враховуючи значну капіталомісткість розвитку відновлювальної енергетики, крупномасштабні енергетичні проекти, зокрема побудова сонячних та вітроелектростанцій, можуть бути реалізовані лише за цілеспрямованої державної політики державної підтримки та розвитку зазначеного напрямку енергетики.

Враховуючи актуальність цієї сфери енергетики, та необхідність подальшого розвитку та вдосконалення державної політики у сфері альтернативної енергетики, вважаємо за необхідне більш детально розглянути та дослідити розвиток відновлювальної енергетики у світі, та в Україні зокрема, з метою запозичення закордонного досвіду розвитку енергоефективності та зазначеної сфери енергетики, в Україні.

Попит на відновлювальну енергію має тенденцію до зростання не лише в Україні, а й на світовому ринку, що пов'язано з дефіцитом паливно-енергетичних ресурсів, необхідністю охорони навколишнього середовища, зростанням цін на енергоресурси та необхідністю енергонезалежності країни. Зазначені проблеми впливають не тільки на окремі сфери економіки країни, але й на загальний вектор її розвитку. На

нашу думку, найбільш ефективним методом вирішення проблеми обмеженості власних ресурсів для забезпечення потреб всіх сфер господарювання України в паливі, є саме розвиток відновлювальної енергетики, який не тільки забезпечить вирішення зазначених вище проблем, а й дозволить забезпечити політичну незалежність нашої країни від зовнішніх чинників та дасть змогу зробити стан та розвиток національної економіки більш прогнозованим.

Зауважимо, що до країн, які найбільш інтенсивно розвивають технології і ринки відновлювальних джерел енергії (далі – ВДЕ), в першу чергу відносяться: США, країни ЄС (в першу чергу, Швеція, Австрія, Фінляндія, Німеччина, Португалія, Іспанія), Японія, Китай. Останнім часом активізувалися в цьому напрямі Бразилія і Індія. Зростає вартість акцій компаній, які займаються ВДЕ. Що на нашу думку, дасть можливість пришвидшити розвиток технологій та їх впровадження у промислове виробництво.

У залежності від місцевих умов, різні країни і регіони надають перевагу різним видам ВДЕ. Проте, найбільшої динаміки розвитку дістали такі види ВДЕ, як: вітроенергетика, біоенергетика, сонячна енергетика.

У 2013 році на розвиток сонячної енергетики у світі було витрачено 114,7 млрд дол. США. Витрати на вітрову енергетику склали 80,3 млрд дол. США. У сектор видобутку енергії з біомаси і відходів вкладено 8 млрд дол. США. інвестицій, що на 32 % менше у порівнянні з 2012 роком. Частку сонячної енергії збільшили країни Латинської Америки – Бразилія, Чилі, Мексика і Уругвай, інвестиції у ВДЕ кожної з яких склали понад 1 млрд дол. США. В Бразилії інвестиції склали 3,4 млрд дол. США [2]. Як бачимо, з кожним роком зростають обсяги інвестицій у відновлювальну енергетику, що свідчить про перспективи значного зростання зазначеного напрямку видобутку електроенергії вже найближчим часом.

Згідно з інформацією Міністерства енергетики та вугільної промисловості України у 2013 році частка електроенергії з відновлюваних джерел енергії (вітер, сонце, біомаса, малі гідроелектростанції) у загальному обсязі виробництва зросла з 0,32 % до 0,64 %.

Виробництво електроенергії електростанціями на відновлюваних джерелах енергії, за винятком великих гідроелектростанцій, у 2013 році зросло вдвічі – з 638,6 млн кВт-год у 2012 році до 1 247 млн кВт-год.

Окремо хочемо зупинитись і більш детально розглянути головні показники виробництва та

розвитку відновлювальної енергетики на світовому ринку за найбільш розвиненими видами альтернативної енергії.

Сонячна енергетика. Потужність великомасштабних фотоелектричних установок в 2013 році перевищила 26 ГВт. Китай в 2013 році інвестував понад 61,3 млрд дол. США у ВДЕ. При цьому саме Китаю належить приблизно третина доданої протягом 2013 року сонячної потужності, 60 % від усіх великомасштабних проектів, які реалізують Китай, США та Японія. У 2010 році цей показник становив менше 10 %.

За 2013 в Японії у розвиток сонячної енергетики вклали 35,4 млрд дол. США, що на 55 % більше відповідних показників 2012 року. У США інвестиції в чисту енергетику скоротилися на 8,4 % до 48,4 млрд дол. США. У той же час, нові сонячні установки в США досягли рекордних 4,2 ГВт у 2013 році, зробивши американський сонячний ринок лідером за межами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Сонячне фотоелектричне виробництво в США в середньому характеризується понад 1 ГВт сонячних установок щоквартально.

2013 рік був роком змін для сонячної енергетики Китаю, невеликі виробники сонячної електроенергії покинули сектор або були об'єднані з більш великими. На нашу думку, 2014 рік стане роком відновлення сонячної енергетики Китаю, у зв'язку з запланованим урядом країни на 2015 рік встановленням генеруючих потужностей до 35 ГВт. Урядом поставлено за мету встановити 12 ГВт встановленої потужності до кінця 2014 року.

Зауважимо, що потужність встановлених сонячних електростанцій в Україні за минулий рік фактично подвоїлася і тепер складає 747 МВт. Зростання за рік склало 375 МВт, причому значна частина потужностей (275 МВт) була введена у I півріччі 2013 р. (на суму 360 млн. євро), що пов'язано із запровадженням з 1 червня 2013 року більш жорстких правил «місцевої складової». При цьому тривало інвестування в галузь великими європейськими компаніями. Так, ЄБРР виділив 5,4 млн євро на будівництво сонячної електростанції в Одеській області (SunElectra, Ізраїль), 5,6 млн євро – у Вінницькій (Rengy Development). Всього ж за минулий рік на проекти з розвитку альтернативної енергетики та енергоефективності в Україні Європейським Банком з Реконструкції та Розвитку було виділено 54 млн євро. Також у 2013 році австрійський девелопер – компанія ActivSolar – залучила сотні мільйонів інвестицій, в основному кредитні кошти великих міжнародних банків, для реалізації проектів в Одеській області [3].

Вважаємо за доцільне також зазначити, що уряди багатьох європейських запроваджують політику зменшення видатків, а також штучно скорочують розвиток ринку в тих регіонах, де частка ВДЕ вже досить висока (понад 20 %) для оптимізації структури енергобалансу. Незважаючи на зниження інвестицій у сонячну енергетику в

минулому році, мета перед Євросоюзом залишається все тією ж – збільшення до 2020 року частки поновлюваних джерел в кінцевому споживанні енергії до 20 %, і планується збільшення їх частки до 27 % до 2030 року.

Вітроенергетика. До країн з найбільшими потужностями вітроенергетики можна віднести Німеччину, США, Іспанію, Індію, Китай, Данію. У США до 2020 року планується досягти 15 % виробництва електроенергії за рахунок енергії вітру, здійснюється вдосконалення обладнання, розширюється діапазон швидкостей вітру, які можуть бути використані вітроустановками.

Що стосується України, то лише за I квартал 2013 року на території нашої країни запроваджено нових потужностей на 18,3 МВт (загальна вартість яких складає 84 млн євро), а також розпочато будівництво у Луганській, Запорізькій, Херсонській областях, в АРК. Лідерами серед компаній у цьому сегменті є ТОВ «Управляюча компанія «Вітропарки України» і ТОВ «Вінд Пауер». Зауважимо, остання на сьогодні розвиває свій проект Ботівської вітроелектростанції потужністю 200 МВт; перша черга у 95 МВт здана в 2012 р. Кошторис об'єкту – 350 млн євро. У свою чергу, ТОВ «Управляюча компанія «Вітропарки України» у 2013 році побудували 125,5 МВт нових потужностей, а в подальших планах – 3 масштабні проекти, розраховані до 2018 р. Згідно з цими проектами, потужність Краснодонської ВЕС підвищиться до 425 МВт, а Лутугинської і Антрацитівської – до 225 МВт. Загальна вартість інвестпрограми за даними об'єктами затверджена в межах 2,3 млрд дол. США.

Слід також зазначити, що за 2013 рік загальна встановлена потужність української вітроенергетики досягла рівня 500 МВт.

А враховуючи той факт, що на відміну від країн СНД, тільки Україна сьогодні має налагоджене серійне виробництво ліцензійних вітроелектричних установок. Їх виробництво здійснюють 20 заводів колишнього військово-промислового комплексу, а зборку вітротурбін для вітроелектричних установок здійснює Дніпропетровський «Південний машинобудівний завод».

Не можемо не зауважити, що за нинішнього рівня розвитку вітроенергетики спорудження на території України вітрових електростанцій дозволило б покрити майже третину потреби в електроенергії країни. Із технічної точки зору вітрова електроенергетика на сьогодні вже наблизилася до традиційної: на сучасних вітрових турбінах коефіцієнт використання встановленої потужності досягає 42 %. Це майже стільки, як на турбінах поширених нині теплових електростанцій.

З нашої точки зору, окремим напрямом розвитку вітроенергетики повинні стати некомерційні вітроустановки малої потужності для домогосподарств, які дозволять диверсифікувати джерела енергії і можуть зробити більш енергонезалежною Україну та її регіони.

Як бачимо з вищенаведених даних, альтернативна енергетика, є однією з підгалузей українського паливно-енергетичного комплексу, що найбільш динамічно розвиваються. Так, якщо на початку 2013 р. вона становила лише 1 % від загального обсягу встановленої потужності (53,8 ГВт), то до IV кварталу року цей показник зріс до 2 % і перевищив 1,1 ГВт.

Згідно з прогнозом British Petroleum «Energy Outlook 2035» [4], глобальне споживання енергії зросте на 41 % до 2035 року, при цьому 95 % зростання припадатиме на країни з економікою, що розвиваються. До 2035 року найбільше зростання продемонструють ВДЕ (6,4 % на рік), ядерна енергетика (1,9 % на рік) та гідроенергетика (1,8 % на рік). Лідером у розвитку ВДЕ зараз є Європа, яка займатиме провідні позиції протягом прогнозованого періоду. Частка відновлюваних джерел енергії у виробництві електроенергії в країнах ЄС збільшиться з 13 % у 2012 році до 32 % у 2035 році. Зростання споживання відчуватиметься за всіма видами енергоносіїв, при цьому нові форми енергоносіїв відіграватимуть все більш важливу роль. Відновлювані джерела енергії, сланцевий газ, сланцева нафта та інші в сукупності зростатимуть на 6,2 % на рік, що складе 43% від виробництва енергії до 2035 року. Зростання споживання нових видів енергії стане можливим завдяки розробкам нових технологій та масштабним інвестиціям.

До 2035 року галузі енергетики, що використовують всі види палива покажуть зростання. Найбільше зростання продемонструють відновлювані джерела енергії (6,4 % на рік), ядерна енергетика (1,9 % на рік) та гідроенергетика (1,8 % на рік). Лідером у розвитку відновлюваних джерел енергії зараз є Європа, яка займатиме провідні позиції протягом прогнозованого періоду. Частка відновлюваних джерел енергії у виробництві електроенергії в країнах ЄС збільшиться з 13 % в 2012 році до 32 % в 2035 році.

Відновлювані джерела енергії (у тому числі біопаливо) збільшать свою присутність на ринку з 2 % до 7 % до 2035 року, в той час як частка гідро- та ядерної енергетики залишиться незмінною. Відновлювані джерела енергії випередять ядерну енергетику в 2028 році, збільшивши свою частку з поточних 5 % до 13 % у 2035 році. При цьому ВДЕ не демонструватимуть жодних ознак наближення до насичення своєї частки ринку.

Враховуючи зазначені прогнозні дані не можемо не зауважити, що здешевлення та зростання продуктивності відновлюваних джерел енергії поступово зменшить потребу в політиці підтримки «зеленої» енергетики і, починаючи приблизно з 2020 року, відновлювальна енергетика зможе конкурувати з традиційною енергетикою без субсидування, зокрема, на ринках, які мають високу ціну на вуглець. Це сприятиме продовженню проникнення відновлюваних джерел енергії в Європі, а також їх поширення в інші країни.

Слід зазначити, що для розвитку відновлювальної енергетики у багатьох країнах урядами прийнято відповідні законодавчі акти для зниження податку для виробників електроенергії, яка виробляється електростанціями на відновлюваних джерелах енергії, а також розроблено програми та стратегії розвитку відновлювальної енергетики, які передбачають зокрема, надання фінансової та організаційної підтримки, як на міждержавному, так і на національному рівні, компаніям, які займаються альтернативною енергетикою. Наприклад, у Данії 75 % вітроустановок є приватною або кооперативною власністю, власники установок звільняються від податку. У США власники вітроустановок отримують державний кредит від 0,5 до 1,5 цента за 1 кВт/год електроенергії, що продається. Цей кредит входить до податку, страхування або платні за землю.

З точки зору формування ефективної системи механізмів державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики України, корисним є впровадження в Україні досвіду саме Європейського Союзу у сфері енергетичної політики, який на сучасному етапі взяв на себе функції забезпечення енергетичної безпеки. Протягом останніх років Євросоюзом ухвалено низку стратегічних документів, які визначають засади реалізації та напрями спільної енергетичної політики, а також дають можливість обмежити вплив різких коливань світового ринку енергоносіїв, забезпечити їх стабільне постачання до Європи. У ЄС створено єдиний внутрішній ринок енергії, який функціонує на засадах вільної конкуренції.

Енергетичне Співтовариство було засновано в 2006 році з метою структуризації європейської електроенергетики насамперед через процеси інтегрування енергетичних комплексів країн південно-східної та східної Європи, що цілком зрозуміло в умовах формування єдиного європейського енергоринку. Воно об'єднує регіональні енергетичні ринки з населенням у 73 мільйони і передбачає, що країни-члени Співтовариства узгодять свою нормативно-правову базу з вимогами стандартів Європейського Союзу й згодом створять умови для об'єднання енергетичних ринків усього регіону.

Ратифікацією Протоколу «Про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» (далі в тексті – Договір) 15 грудня 2010 Україна зобов'язалася адаптувати національне законодавство у сфері енергетики до вимог правової системи ЄС та виконати ці вимоги у встановлені строки.

Вступ України до Енергетичного Співтовариства надає великі можливості та необхідні інструменти для проведення послідовної структурної реформи в енергетиці. Ухвалення та впровадження європейських норм та стандартів у сфері енергетики та охорони навколишнього середовища осучаснить вітчизняне законодавство та дозволить

Україні перебудувати власну економіку, перейти на шлях сталого розвитку та в перспективі стати повноправним членом ЄС.

1 лютого 2011 року Україна набула статусу Договірної Сторони в Енергетичному Співтоваристві Південно-Східної Європи. Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства було підписано 24 вересня 2010 року в місті Скоп'є (Македонія) і ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15.12.2010 № 2787-VI [5].

Зауважимо, що приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства сприятиме встановленню довгострокової фінансової стабільності енергетичного сектора та поліпшенню інвестиційного клімату в Україні, стимулюватиме регіональну інтеграцію та торгівлю, допомагатиме вирішенню проблем боротьби зі змінами клімату та запровадженню енергозберігаючих технологій. У рамках членства в Енергетичному співтоваристві Україна буде продовжувати підвищувати ефективність функціонування внутрішніх енергетичних ринків, шляхом імплементації відповідного законодавства ЄС.

Вступ до Енергетичного Співтовариства має забезпечити:

- запровадження та розширення Україною нормативно-правової бази Європейського Союзу з енергетики, навколишнього середовища, конкуренції та відновлюваних джерел енергії;

- участь України в розробці спільно з Договірними Сторонами регуляторної системи, що сприятиме ефективному функціонуванню ринків енергопродуктів і матеріалів, для транспортування яких використовуються мережі, та створення єдиного механізму транскордонної передачі та (або) транспортування енергопродуктів і матеріалів, для транспортування яких використовуються мережі;

- створення єдиного регіонального ринку енергопродуктів і матеріалів, для транспортування яких використовуються мережі, без внутрішніх кордонів, у тому числі координація взаємодопомоги в разі серйозних порушень у функціонуванні енергетичних мереж або зовнішніх пошкоджень.

У рамках договору Україна зобов'язана впровадити на рівні державної політики низку директив та регламентів Європейського Союзу. На нашу думку, ключовою директивою ЄС з використання відновлюваних джерел енергії є Директива 2009/28/ЄС щодо заохочення використання енергії з відновлюваних джерел [6].

Директива встановлює загальні межі для розвитку енергетики з відновлюваних джерел з метою досягнення спільної цілі щодо частки цієї енергії у валовому кінцевому споживанні енергії (електроенергія, опалення та охолодження) і для підвищення частки енергії з відновлюваних джерел, що споживається в транспортному

секторі. Кожна держава – член цієї спільноти має свої індивідуальні цілі, які відображають справедливий та адекватний розподіл з урахуванням неоднорідних вихідних позицій країн-учасниць та потенціал, включаючи існуючий рівень виробництва енергії відновлюваних джерел, але спільна мета досягти 20 % енергії з відновлюваних джерел у валовому кінцевому споживанні енергії Європейського Союзу у 2020 р. При цьому вона встановлює критерії стійкості для біопалива та біорідин.

Головною метою встановлення обов'язкових цільових показників є забезпечення визначеності для інвесторів та сприяння тривалому розвитку технологій, які дозволяють добувати енергію з усіх відомих відновлюваних джерел. Відтермінування рішення стосовно обов'язковості встановлених цільових показників не є задовільним.

У той же час, з огляду на 10 % цільовий показник споживання енергії відновлюваних джерел на транспорті, передбачено створення однакових вимог для всіх країн-учасниць з метою забезпечення специфікації транспортного пального та його доступності. У зв'язку з тим, що реалізація транспортного пального не є складною, країни, які мають незначні запаси відповідних ресурсів, зможуть легко отримати біопаливо з альтернативних джерел. Оскільки досягнення запланованих показників використання енергії відновлюваних джерел у транспортній галузі виключно за рахунок внутрішніх сил є технічно можливим, то перевага надається комбінуванню імпортованих та власних джерел задля досягнення поставлених цілей. Протягом всього часу передбачається здійснення контролю Єврокомісією пропозиції на ринку біопалива і надання пропозицій необхідних заходів з метою збалансування внутрішнього виробництва та імпорту відповідної продукції, враховуючи існуючі багатосторонні та двосторонні домовленості, екологічні та соціальні аспекти, стан енергетичної безпеки.

Від держав-членів очікують і вжиття належних заходів для прискорення процедур легалізації доступу до електричної мережі, і координування затвердження доступу до мережі з адміністративними та планувальними процедурами, які сприятимуть майбутнім інвестиціям у відновлювані джерела енергії.

Крім того, Договірні Сторони Енергетичного співтовариства, відповідно до статті 14 Договору, взяли на себе зобов'язання впровадити положення Директиви 96/61/ЄС «Про всеохопне запобігання і контроль забруднень» від 24 вересня 1996 року, також стаття 13 Договору закликала Договірні Сторони приєднатися до другого періоду Кіотського протоколу [7]. Україна розробила певні інституційні основи для стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії. Тим не менш, вони мають бути зміцнені і доповнені з метою дотримання всіх вимог договору щодо сприяння розвитку ВДЕ. Насамперед, обов'язкові цілі, що

встановлюються Директивою 2009/28/ЄС повинні бути відображені в правовій системі разом з іншими вимогами Директиви. Гарантований доступ до мереж, мережевий пріоритет ВДЕ та обов'язкове придбання електроенергії оптовим постачальником електроенергії було забезпечено з 2009 року. Тим не менш, після внесення поправок до закону про електроенергетику і впровадження нової моделі електроенергетики доведеться звернути належну увагу на питання підключення ВДЕ до електричних мереж та їх належного функціонування. Необхідне також призначення установи, відповідальної за впровадження системи гарантій про походження енергії з відновлювальних джерел.

Україна вже має відповідні рамки для розвитку відновлюваних джерел енергії, і продовження процесу здійснення законодавчої реформи має збільшити відповідність вимогам директив ЄС.

На нашу думку, слід також розглянути механізми державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики Китаю, який став одним з лідерів у світі за рівнем розвитку альтернативної енергетики та за обсягом залучених інвестицій у зазначену сферу енергетики.

Китайська політика розвитку ВДЕ формується у три етапи: на першому – держава здійснює визначення основних цілей та напрямів політики у зазначеній сфері, на другому – визначені цілі втілюють у державні нормативні документи, плани та програми, третій етап передбачає здійснення практичних управлінських дій з допомоги реалізації визначених цілей.

Китай став лідером за обсягами інвестицій у розвиток ВДЕ та виробництвом цілого ряду технологій, конкурентних на світовому ринку. Розвиток ВДЕ для Китаю є не тільки інструментом «власного» енергозабезпечення та зниження викидів парникових газів, а й інструментом інноваційного розвитку економіки. Уряд Китаю має доволі амбітні плани розвитку галузі відновлюваної енергетики. Зокрема, запровадження таких механізмів державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики як зниження на 50 % до 2015 року податку на продаж енергії, отриманої на сонячних електростанціях, введення обмежень на розширення виробництва сонячних модулів, уряд створює сприятливі умови для інновацій і реалізації нових проектів.

Також зазначимо, що протягом останніх років значно зросла роль та активність адміністрацій міст та районів у просуванні проектів, які

передбачають розвиток відновлювальної енергетики та використання ВДЕ. Наразі політику та різноманітні програми, які більшою мірою, ніж загальнодержавні, спрямовані на споживачів енергії через системи «зелених» закупівель і «зелених» сертифікатів, застосовують сотні міст і селищ світу.

На нашу думку, Україні необхідно здійснити ряд подальших кроків для розвитку та реформування енергетичного сектору, зокрема у частині розвитку та переходу до відновлювальної енергетики та використання ВДЕ, головною умовою для чого є саме вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики з урахуванням світового досвіду та імплементація законодавчої бази нашої держави до міжнародного законодавства.

Для цього, зокрема, існує необхідність: здійснити техніко-економічну оцінку використання закордонного обладнання в українських природних умовах; подальше вдосконалення законодавства у сфері відновлювальної енергетики (у т.ч. розробка чітко прописаного правового механізму приєднання генеруючих установок до електромереж); ухвалити необхідні законодавчі зміни, спрямовані на демонополізацію та лібералізацію ринку енергетики, а також надати споживачам можливість обирати постачальників енергетичних послуг; ухвалити Національний план дій з розвитку відновлюваної енергетики до 2020 року та Національний план дій з енергоефективності до 2020 року та узгодити їх з іншими стратегічними документами в галузі енергетики; забезпечити пріоритетне надання кредитів на пільгових умовах для компаній, які займаються виробництвом обладнання, яке виробляє енергію з відновлювальних джерел, а також енергокомпаній, які працюють на альтернативних джерелах енергії; переглянути пріоритети національної енергетичної політики в напрямку посилення енергоефективності та енергозбереження та ухвалити необхідну нормативно-правову базу у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів та експлуатації житлових та громадських будівель; розробити галузеві програми підвищення енергоефективності в промисловості та енергозбереження в житлово-комунальному секторі; спростити процедуру видачі документів дозвільного характеру, пов'язаних із землекористуванням для підприємств, які використовують ВДЕ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс] / О. Дудченко «Альтернативні джерела енергоресурсів в Українському Причорномор'ї». Аналітична записка. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/232>.
2. Solar Market Research and Analysis [Електронний ресурс] / Latest Research. – Режим доступу: <http://www.solarbuzz.com/>.
3. Контракти UA [Електронний ресурс] / Мурашкін В. «Сонячна енергетика продовжує зростання» від 01.04.2014 р. – Режим доступу: <http://kontrakt.ua>.
4. Реальна економіка [Електронний ресурс] / British Petroleum «Частка відновлюваних джерел енергії в ЄС збільшиться до 32 % у 2035 році» від 04.02.2014 р. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/publication>.

5. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nerc.gov.ua/?id=4664>.
6. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/index_en.htm.
6. Національний екологічний центр України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://necu.org.ua/category/publish>.

Рецензенти: Антонова Л. В., д. держ.упр, проф. ;
Козлова Л. В., к.держ.упр, ст. викладач.

© Стоян О. Ю., 2014

Дата надходження статті до редколегії 12.04.2014 р.

СТОЯН Олександра Юріївна – к.е.н., докторант Інституту державного управління ЧДУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Коло наукових інтересів: шляхи вдосконалення державного регулювання розвитку у сфері відновлювальної енергетики в Україні.